

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

สำหรับการวิจัยครั้งนี้เพื่อสามารถตอบคำถามปัญหาในการวิจัย ผู้วิจัยได้จำแนกวิธีการศึกษา ได้ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบของการวิจัย
2. การเลือกพื้นที่ในการวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การตรวจสอบข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อศึกษาถึงผลสำเร็จในการดำเนินโครงการ ปัจจัยที่มีต่อผลสำเร็จในการดำเนินโครงการ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ของกลุ่มดอกไม้ไผ่บัวตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการที่จะยกระดับการดำเนินการให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

การเลือกพื้นที่วิจัยและกรณีตัวอย่าง

ในการดำเนินการโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ นั้นปัจจุบันได้มีการดำเนินการกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยแต่ละตำบลนั้น ได้มีแนวทางการดำเนินการที่แตกต่างกันออกไป สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการเลือกพื้นที่ในการวิจัยและกรณีตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

1. การเลือกพื้นที่ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกกรณีศึกษากลุ่มดอกไม้ไผ่บัว ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรีเป็นกรณีตัวอย่าง (case study) เนื่องจากตำบลห้วยกะปิมีระบบการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับรางวัล อบต. ดีเด่นจากสถาบัน พระปกเกล้า 2 ปีซ้อนในปี พ.ศ. 2543-2544 ซึ่งเป็นแบบอย่างสำหรับตำบลอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดีจากการที่มีหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามาศึกษาดูงานของตำบลนี้อย่างต่อเนื่อง และกลุ่มดอกไม้ไผ่บัวได้รับการคัดเลือกเป็นหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของตำบลห้วยกะปิ อีกทั้งเคยได้รับรางวัลต่าง ๆ ได้แก่

รางวัลชมเชยผลงานพัฒนาชุมชนดีเด่น โดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
ปี พ.ศ. 2545

รางวัลที่ 1 กลุ่มสตรีพัฒนาตำบลห้วยกะปิประเภทการประกวดกระเช้าสินค้าชุมชนในงานแสดงสินค้าชุมชน หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2544

รางวัลที่ 1 การประกวดผลิตภัณฑ์ประเภทหัตถกรรม/สิ่งประดิษฐ์ในงานแสดงสินค้าชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดชลบุรี ปี พ.ศ. 2544

และได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการจัดงานผลิตภัณฑ์ตำบลไทย ความภูมิใจของแผ่นดิน เข้าร่วมจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ ประเภทหัตถกรรมปี พ.ศ. 2544 โดยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จึงแสดงถึงเหตุผลให้เห็นถึงความจำเป็นและความน่าสนใจในการวิจัยครั้งนี้

2. กรณียตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้เลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 คณะทำงานระดับตำบล จำนวน 3 คน ดังนี้

2.1.1 ตัวแทนนายก อบต.ห้วยกะปิ 1 คน คือ คุณบุญอยู่ ปราดเปรื่อง

2.1.2 ปลัด อบต.ห้วยกะปิ 1 คน คือ คุณมณฑิ ศรีสุข

2.1.3 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 และกำนันตำบลห้วยกะปิ (ตัวแทนในตำแหน่งเดียวกัน)

1 คน คือ คุณธีรธร ประไพ

โดยคณะกรรมการระดับตำบลทั้งหมดนั้นมีจำนวน 16 คน

2.2 คณะกรรมการกลุ่มดอกไม้ไยบัว จำนวน 4 คน ดังนี้

2.2.1 ประธานกลุ่มดอกไม้ไยบัว 1 คน คือ คุณอารีย์ ลิ้มประเสริฐ

2.2.2 รองประธาน 1 คน คือ คุณวรรณา สามารถ

2.2.3 เลขานุการ 1 คน คือ คุณฐานิกา สดสีปัทม์

2.2.4 เกรียนุญ 1 คน คือ คุณอุทัย เครือละม้าย

2.3 สมาชิกดำเนินการกลุ่มดอกไม้ไยบัว จำนวน 5 คน จำนวน 5 คน ได้แก่

คุณเยาวลักษณ์ เนื่องจำนงค์ คุณสมหญิง วิภาตะนาวัน คุณสมใจ เจริญสุข คุณสุรัตน์ กอบัวและคุณสุดา พุ่มพิมล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูลจากข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตการณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเอกสาร

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารการดำเนินงานของกลุ่มคอกไม้ใบบัว เช่น หนังสือราชการเกี่ยวกับการประสานงานในเรื่องต่าง ๆ รายงานการเข้าเยี่ยมชมกลุ่ม รายงานการทำบัญชีรายรับ รายจ่ายประจำปี และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่ม

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview)

เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มคอกไม้ใบบัว คณะทำงานระดับตำบล ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารตำบลห้วยกะปิ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกะปิ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยกะปิ ประกอบด้วยแนวสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลสำเร็จในการดำเนินโครงการ

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีต่อผลสำเร็จในการดำเนินโครงการ

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการและข้อเสนอแนะ

3. การสังเกตการณ์

ผู้วิจัยได้มีการร่วมทำกิจกรรมภายในกลุ่มเริ่มตั้งแต่การเข้าแนะนำตัว โดยการแจ้งให้ทราบว่าผู้วิจัยกำลังศึกษาวิทยานิพนธ์ เรื่องความสำเร็จของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ศึกษากรณีกลุ่มคอกไม้ใบบัว ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ศึกษาถึงผลสำเร็จ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ (rapport) เริ่มจากคณะกรรมการกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เสร้งบุญก และเลขานุการกลุ่ม มีการช่วยเหลือกิจกรรมการทำงานเสมือนสมาชิกกลุ่ม ระหว่างร่วมปฏิบัติกิจกรรมภายในกลุ่มผู้วิจัยได้มีการสนทนา พูดคุยกับสมาชิกดำเนินการและสมาชิกชั่วคราวเกี่ยวกับเรื่องการดำเนินการของกลุ่ม

การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยได้พยายามทำให้ข้อมูลที่ได้ในการศึกษาครั้งนี้มีความเที่ยงตรงมากที่สุดด้วยการใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) เมื่อได้ข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์และจดบันทึก

มาแล้วผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง ถูกต้องเพียงพอ และความเชื่อถือได้ของข้อมูล ว่าสามารถ
 ตอบปัญหาของการศึกษาได้มากน้อยเพียงใด การตรวจสอบความถูกต้องข้อมูล ทั้งในระดับขณะ
 ทำงานระดับตำบล คณะกรรมการกลุ่มคอกไม้ไผ่บัว และสมาชิกดำเนินการกลุ่มคอกไม้ไผ่บัว จะใช้
 การตรวจสอบจากมติของผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีทรรศนะที่แตกต่างกัน นอกจากนี้จะตรวจสอบโดยใช้
 แหล่งที่มาของข้อมูลที่ต่างกัน คือ ใช้ข้อมูลทั้งจากการสัมภาษณ์และจากเอกสารควบคู่กันไป
 (Patton, 1987, p. 60 อ้างถึงใน ชัยชนัด ประดิษฐ์ศิลป์, 2542, หน้า 39) รวมทั้งการสังเกตการณ์ด้วย
 ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) ของเดนซิด
 (Denzin, n.d. อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2539, หน้า 129-130) ซึ่งจะทำให้การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้
 มานั้นถูกต้องหรือไม่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง และตอบปัญหาการวิจัยได้โดยการสอบแหล่งข้อมูล
 พิจารณาในแหล่งเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ หมายถึง
 ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และแหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลให้เปลี่ยนไป
 ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้การตรวจสอบจากแหล่งบุคคลมากที่สุด

เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลแล้วจึงได้นำเสนอข้อมูลให้อาจารย์ที่ควบคุมวิทยานิพนธ์ได้ตรวจสอบ
 ในประเด็นของความครอบคลุมเนื้อหาในการวิจัย พร้อมกับการให้ข้อเสนอแนะในการจัดเก็บ
 ข้อมูลในบางประเด็นที่ยังไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์หรือความหมายที่ต้องการทราบได้
 เมื่อได้รับข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบข้อคำถามให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
 และได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่ต้องการทราบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาประมวลและสังเคราะห์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยเบื้องต้น
 โดยใช้วิธีการตีความวิเคราะห์เชิงตรรกะ (logical analysis) ระหว่างตัวแปรและนำเสนอข้อมูล
 ในเชิงพรรณนา และอาศัยการเปรียบเทียบข้อมูล (สุภางค์ จันทวานิช, 2540, หน้า 91) ถึงความ
 เหมือนและความแตกต่างที่มีอยู่ในข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบบันทึกเพื่อศึกษาข้อเท็จจริง
 และเหตุผลประกอบคำตอบและจึงนำมาเปรียบเทียบดูความเหมือน ความแตกต่างของผู้ให้
 สัมภาษณ์แล้วสรุปในภาพรวม